

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrto leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 27. novembra 1867.

Gospodarske stvari.

Zbor avstrijskih svilorejcev na Dunaji.

(Konec.)

Četrto vprašanje se je glasilo: Kaj se dozda v, da je pomagalo zoper kugo bolnih črvičev? Kako bi se dalo po izgledu francozke dežele to storiti, da bi se reje črvičev veliko ljudi poprijelo in bi tedaj ne bilo na enem kupu preveč te živalce? — Sklep zborov je bil: Ker dosihmal ni še nobena pomoč znana zoper to kužno črvičjo bolezen, naj vlada svilorejna društva opomni, da skušajo svilorejo v tacih krajih vpeljati in razširiti, kjer dosihmal še ni bilo bolezni, da se tako izredí zdravo seme.

Peto vprašanje je bilo: Kako bi se dal nauk o sviloreji v ljudske šole vpeljati? Ali ne bi koristilo, da bi se nauk o reji murb in svilnih gosenic razkladal po možéh, ki zato po deželi potujejo? — Na to vprašanje je zbor odgovoril: naj vlada na vso moč skrbi, da se mladina v ljudskih šolah podučuje o sviloreji, pa naj tudi na to dela, da hodijo izvedeni možje po deželi, ki kmete podučujejo v reji murbovih dreves in svilnih gosenic. Zastopnik vladni je zboru obljubil, da bode vlada rada to storila.

Na 6. vprašanje: ktere bukve naj se priporočajo za ta nauk? je zbor odgovoril, naj se to prepusti vsaki deželi, da si izberó najboljše bukvice.

Dalje so se stavila še sledeča vprašanja: Pod kterimi pogoji naj vlada izvrstnim svilorejcem delí državne premije? — kako bi se pospešiti dala vstanovitev svilorejnih društev? — kako naj bi se to naredilo, da bi svilorejna društva nakupovala od svilorejcev pridelke, da bi jih ti lože spečali, in kako bi se dalo več motovilnic za svilo vpeljati? — kje naj bi se sejmi vpeljali za prodaj kokonov (svilnih mešičkov)? O vseh teh vprašanjih so bili pogovori prav živi in sklenilo se je to-le: 1) vladi ali svilorejnim društvom naj se prepusti, da se odločijo pogoji, pod kterimi država delí premije, za to pa, če je kdo djansko izpeljal prerostvo svilnih črvičev, da izgine bolezen, naj se izpiše za premijo 5000 gold. 2) V pomoč svilorejnih društev naj dá vlada najmanj 25.000 gold. Svilorejna društva naj se ustanovijo v tacih deželah, kjer se vidi, da imajo ljudje največ veselja do sviloreje. 3) Kokoni naj se nakupujejo po stanovitno vredjeni meri, ne pa na vago; motovilnice naj se naredé velike in take, ki imajo premoženja za to obrtnijstvo; sejmi za kokone naj si vstanovijo posamezne dežele po svojih potrebah.

S tem so bila dognana vprašanja, ki jih je vlada stavila zboru. Zbor pa je sam od sebe še sklenil sledeče:

1. Prav posebno naj se podpira domače izdelovanje svile (žide).
2. Vlada naj skrbi za to, da to, kar je zbor sklenil, se začne izpeljavati že prihodnjo spomlad.
3. Vlada naj skrbi, da se statistični popisi o sviloreji povsod napravljajo po enacih pravilih.
4. Vlada naj skrbi, da se učitelji ljudskih šol in pa bogoslovci podučujejo v sviloreji.
5. V enem ali saj dveh letih naj se zopet skliče zbor svilorejcev.

Ministerski svetovalec Hamm je ponovil zagotovilo, da si bo vlada na vso moč in tudi z denarno podporo prizadevala, pospešiti svilorejo v cesarstvu našem, in je v zboru zbrane može prosil, naj bodo aposteljni za razširjevanje toliko važne sviloreje. V imenu zborovem je gosp. Kürschner se zahvalil ministerstvu, da je to reč v svoje roke vzelo, in je sklenil s slava-klicem Njihovemu Veličanstvu. Predsednik baron Weiss je se zahvalo gospodom, ki so prišli v zbor in vladi svoje dobre svete dali, sklenil zbor.

Mi pa se nadjamo, da bo ta zbor lep sad rodil na korist posameznim svilorejcem, mnogim deželam in vsemu cesarstvu, kajti svila (žida) je blago, ki bode svojo ceno imelo, dokler bode svet stal, tedaj se bode trud vselej in vsakemu poplačal, ki se pečá s tem pridelkom.

Gospodarske pravice o živalih. *)

Po državljanskem zakoniku spisal Ivan Gršak.

Koliko hasni nam daje ljubo živinče! Ne le da nam vlek delati pomaga na polji, dati nam mora tudi svoje meso za naš živež, svojo kožo za naš obutej; rogovi, parklji, dlake, kosti, vse se porabi od naše živine. Al kako se živina glešta, kako je treba gospodariti živinorejcu, ne spada sem; naravopisje in poljedelstvo, posebno živinoreja, ima to učiti. Tu bodemo le pogledali tudi pravniško stran, kadar namreč živali postanejo vzrok kakošne terjatve, kakošne pravice. Marsikdo izmed nas se bo spomnil, kak posel ima včasih pastir s svojo živino na paši, da mu ne uide v sosedovo koruzo, marsikdo se bode spomnil prepira, ki sta ga sosedu imela zavolj kakega svineta, ki je v škodo zahajalo na sosedovo njivo. Gotovo je pa tudi, da bi se marsikteri prepir lahko odvrnil, ako bi se kmetje ozirali včasih saj po tistih (gospodarskih) pravicah, ki se najbolj kmeta tičejo. Zato bom poskusil na kratko omeniti dotičnih postav našega

*) Na vprašanje, ki je došlo „Novicam“ iz Gorenškega, ne moremo boljšega odgovora dati, kakor to, kar je gosp. dr. Gršak pisal v 2. zvezku izvrstne „Čitalnice“ svoje. Vred.

državlanskega zakonika, da se polagoma privadimo saj najpotrebnejšim postavam.

A. — Postava govori o pitomnih (domačih) živali in pa od takih, ki so pripitomljene (udomačene). Pitomne bi bile konji, goveda, ovce, svinje itd., zato ker so človeka vajene že po celem spolu. Pripitomljene pa bi bile tiste, ki so se posebej še le človeka privadile, da mu sledijo, ali saj da ne bežijo pred njim, postavim privajene srne, golobi itd. Za pripitomljene se imajo tako dolgo, dokler se same od sebe nazaj vračajo k svojemu gospodarju; ako so pa enkrat se odvrnile za zmirom, postanejo spet divje, to je, take, ki pred človekom bežijo ali take, ki bi spet rade pridobile si naravno svobodo, ako jih človek ujete drži. Divje živali vendar ne spadajo pod to razpravo, ker zastran njih veljajo posebne pravice, namreč o lovu.

Ker se brez imena in brez pridobitnega načina (postavimo kup) ne dá doseči last, zato tirja postava kot pridobitni način prisvojenja tistih reči, ki nikomur niso lastnina, se vé da s tem namenom, da bi ž njimi ravnali, kakor s svojimi. Ali pitomne in pripotomljene živali niso reči slobodnega prisvojenja ali lova, marveč ima lastnik pravico, po-nje na tujo zemljo iti; vendar mora zemljiškemu posestniku škodo povrniti, ako bi se mu bila storila. Če je pripitomljena žival dva in štiri-deset dni sama od sebe izostala, sme jo na občni zemlji vsakdo, na svoji pa lastnik zemlje za-se vzeti in obdržati. — Tudi bčele se imajo za pitomne živali; samo da tu lastnik ne sme čakati 42 dni, temuč mora mahoma ali pa saj v dveh dnevih iti za rojem; drugače si ga lahko prilasti vsakdo, kakor druge pitomne in pripotomljene živali (§. 384 d. z.). Občna zemlja je razun drugih občinskih zemljišč, postavimo, cesta.

B. — Kar se pa o škodovanju po živali tiče, zavezan je lastnik skrbeti, da žival ni brez pastirja; posebno je pri tistih živalih skrbti treba, ktere so že po naravi bolj divje, ki bodejo, postavimo; drugače še propade posebni kazni. Izvoliti si mora pa tudi dobrega pastirja, ker tisti, ki je nevedoma najel takošno osebo, ali se v kakem opravilu nepripravne osebe poslužil, odgovoren je za škodo, ktero je kdo drugi zavolj tega trpel (§. 1315). Ako koga kaka žival poškodje, odgovoren je za to tisti, ki jo je k temu naganjal, dražil, ali jo varovati zanemaril. Ako se ne more proti nikomur dokazati, da je čemu tacemu kriv, šteje se poškodba za naključbo. Ko bi se bila toraj komu škoda pripetila, ker so sosedovi konji zdivjali, vstrašili se itd., ne bo mogel tirjati odškodbe, ker se ta škoda ni mogla odvrniti po pazljivosti lastnika kónj, ter se ima za naključbo. Če je pa kdo žival dražil, odgovoren je on za vso škodo, a ne lastnik živali; tudi se ima kaznovati po kazenski postavi.

Ako kdo na svoji zemlji tujo živino najde, zavolj tega še nima pravice, ubiti jo. On jo sme s primerno silo odpoditi; ali ako je po nji škodo trpel, ima pravico sam (privatno) toliko glav živine zarubiti, kolikor jih je za njegovo odškodbo zadosti. Vendar pa se mora v osmih dneh z lastnikom poravnati, ali pa pred sodnikom tožiti; drugače pa mora zarubljeno živino nazaj dati (§. 1321). Zarubljena živina se mora tudi tedaj nazaj dati, kadar lastnik kako drugo primerno zavarovanje dá. —

Ko pa ne bi obškodovanec imel druge moči, da bi žival vernil iz škode, imel bi vendar pravico jo ubiti (ustreliti), pa polastiti se je ne sme, ampak pustiti jo da lastnik pride po njo. Po gozdni postavi se toraj smejo ovce, koze in svinje ustreliti, ako ne bi bilo mo-goče jih zarubiti. — Zarubljenje gré tistemu, ki ima pravico do pridelka, toraj vsak najemnik, kteremu tuja žival škodo dela, da-si bi tudi ta žival bila zemljišnega

lastnika. Ali nikdo ne sme loviti živali zunaj svoje zemlje, da bi jo zarubil, to le sme na poškodovani zemlji. (Kon. prih.)

Narodopisne stvari.

Nov dokaz, da so starodavni Panoni bili Slovani.

Spisal Dav. Trstenjak

(Dalje.)

Podnebje je bilo zavoljo mnogih jezer, muž, ribnikov in gostih dobrav neprijetno, zato življenje težavno; „tolerant omnium hominum vitam durissimam, nam neque terram neque aërem felicem habent“ — piše Dio. V Panonii je le malo vina rastlo, olja nič; le ob ječmenu in prosu (hrvatsko-slov. proha = proso) so živeli in si iz tega žita pivo varili; „neque apud illos oleum aut vinum, nisi paucissimum, nascitur, quum majorem partem acerrima in hieme vivunt, sed hordeum et millium et edunt et potum ex eis conficiunt“ (Dio, 49.) Iz ječmena napravljeno pijačo so Panoni, kakor Athenaeos (IX. cap. 63.) piše, imenovali: *πίνον* = pino,*) iz korenike: pi — piti. Zarad sufiksa primeri: seno, sukno, pšeno, vino itd. Saj še sedaj pijačo iz žita Slavani *κατ' ἐξοχήν* imenujejo pivo — das Getränke.

Athenaeos, in za njim Coeli Rhodig (IV, 26) še pripovedujeta, da so Panoni iz prosa ali bara varili in parili si pijačo, ktero so imenovali: *παραβία* — „*Παίονας φησι πίνειν — παραβίην ἀπὸ κερχρον.*“ — Kaj je *παραβία* druga, kakor grška pisava slovenske besede: paravia = parovina — parjena pijača? Grk je slovensko črko v znamenoval z β, zato Konstant. Porphyrog. zmirom piše ime: Horvati — *χορβατοί*.

Ali še tretjo znamenovanje za pivo nam je ohranil Athenaeos, kakor tudi Jul. Africanus pri starih Panonih, in to je: *κάμος* (glej Diefenbach „Orig. europ.“ str. 292), in to znamenovanje je še našel Priskos Rhetor leta 448. po Kristusu pri panonskih zleženjaki (ἐπιχωρίως, einheimisch, im Lande geboren, landesüblich, eigenthümlich), ko je bil od rimskega cesarja k hunskemu kralju Atilli**) poslan. Poslanci so potovali, kakor on popisuje, skoz mužnate kraje in so se mogli čez več rek peljati; eno teh rek imenuje: Tiphisis, gotovo: Tibiscus, Tisa. Ladje so jim prebivalci nasproti pripeljali na vozéh, druga niso dobili jesti nego proso, kajti to je bil edini živež prebivalcev, dalje za pijačo: med (*μέδος*); to pa ni nič družega bilo kakor zavreta strdena voda (Honigwasser), in pa iz ječmena napravljeno pijačo, kteri so *κάμος* rekli, „ὁ μέδος ἐπιχωρίως καλουμένος“ — „*κέρχρον καὶ τὸ ἐκ κριθῶν χορηγούμενον πόμα — κάμον οἱ βάρβαροι καλοῦσιν αὐτὸ.*“***)

Že Šafarik (Starož. I, 11) je dokazal, da je med izvirna slovanska pijača, in da so „*locorum incolae*“ bili Slovani; al škoda, da ni pomena: kamos dalje

*) Sicer sem že v „Novicah“ o pivu pri starih Panonih govoril, kakor tudi razkladal druga imena iz jezika Panonov, vendar bolj površno, posebno pa nisem tedaj še našel korenike za razlago besede kamos, zato tukaj častitljivim bralcem temeljitneje razkladam in popravljam marsiktero pomoto prvešnjega članka. Pis.

**) Atilla je za tajnega pisarja imel rojenega Panona iz Ptuja z imenom Orest, kteri je bil zet ptujskega grofa Romula, ktere ga sin Romulus Augustulus je sklenil vrsto rimskih cesarjev; zato je zapadno-rimski cesar Valentinian III. grofa Romula, tasta Orestovega, za poslanca k Atilli poslal. Orestov oče se je velel Tatullus, prav slovensko ime: Tato, Tatko, Tatul, zato ženska imena na slovensko-rimskih kamnih: Tata, Tatuk a, primeri: Tatimar, Tatislav, imena severno-slovenskih knezo v. Pis.

***) Glej „Priskos in Eclogis Histor. Goth.“ str. 42. Pis.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 4. decembra 1867.

Gospodarske stvari.

Gospodarske pravice o živalih.

Po državljanem zakoniku spisal Ivan Gršak.

(Konec.)

C. — Kako je pa pri trštvu (kupčijstvu) z živino? Kaj je storiti, če mi kdo drugi hoče vzeti vole, ki sem jih ravno kupil, rekoč, da so njegovi, ali če nimajo tistih lastnosti, ktere jim je prodalec pripisaval? Postava pravi: Kdor kako reč proti odplačilu drugemu prepusti, porok je zato, da ima reč tiste lastnosti, ki so izrečeno izgovorjene, ali se navadno na njej pričakujejo, in da se mora po natori opravila, ali po storjenem dogovoru vživati in rabiti (§. 922). Ako se hoče posestnik zavolj tega, ker kdo drug reč tirja, dobrostojstva poslužiti, mora to svojemu predniku (dobrostojcu) naznaniti, in po predpisu sodnega reda prositi, da ga namestuje. Ako to prošnjo opusti, še sicer zavolj tega ne zgubi pravice do odškodovanja; pa njegovi prednik mu more vse ugovore, ne storjene zoper tretjega, nasproti postaviti, in se s tem odškodovanja toliko oprostiti, kolikor se razsodi, da bi bila po teh ugovorih, če bi se bili prav porabili, razsodba proti tretjemu drugače storjena (§. 931.) Če je pa kupec prodalca prosil, da ga namestuje, pa če obadva zgubita pravdo proti tretjemu, ima kupec pravico, odškodbo tirjati od prednika. Ko bi pa kaka stvar lastnosti ne imela, ktere jej prodalec pripisuje, treba je razločevati, ali so ti pogreški očitni ali skrivni; ako so očitni, ne more se tirjati, da bi kdo za-nje porok bil, razun če bi bil izrekoma zagotovil, da je reč vseh pogreškov prosta. Drugače je pa navadama prodalec zato odgovoren, da ima reč take lastnosti, da je za rabo, ali pa da ima vse jej posebej pripisane lastnosti, postavimo, če prodalec trdi, da ima krava 10 bokalov mleka, porok je zato, ker je to kravjo lastnost izrekoma zagotovil; drugače bi le zato porok bil, da sploh krava molze, kolikor je pri taki reji in od takega plemena pričakovati. V kupčevo varnost se postava drži nekterih domnév (misli), dokler se nasprotno ne dokaže, namreč:

Če kako živinče v štiri in dvajsetih urah po tem, ko je je kupec prevzel, zbolí ali pogine, domneva se, da je že pred prevzetjem bolno bilo (§. 924).

Ravno ta domnéva veljá:

1. če se v osmih dneh pri prešičih ikre, in pri ovcah koze (osepnice) ali garje (lišaj); ali če se pri ovcah v dveh mescih metljaji na pljučih ali na jetrih zapazijo;

2. ako se pri goveji živini v tridesetih dneh po prevzetji pojatnica ali tako imenovani francozi najdejo;

3. ako se pri konjih in tovrni živini sploh (oslih itd.)

v petnajstih dneh po prevzetji kužna smolika ali smrkelj, kakor tudi naduha, ali, ako se v tridesetih dnevih tiščavka, črvičnost, trmoglavnost, jasna slepota ali mesečna slepota razodene (§. 925).

Kar že postava domneva, nima se še posebej dokazati; ali nasprotnik lahko dokaže, da to ni res, kar je postavi resnica. Zato v teh ravno imenovanih primerljajih kupec nima dokazati, da je že žival tadaj bolna bila, ko jo je kupil; on ima samo dokazati to, da je v tem od postave tirjanem času poginila, ali, da je v tem času tako bolezen opazil. Da pa bo to pozneje lahko dokazal, treba bo, da brž zvedence pokliče k živinčetu, kteri potem bolezen lahko spričajo.

Ako prejemnik to previdnost zanemari, njegova je dolžnost dokazati, da je živinče že pred sklepom pogodbe to napako na sebi imelo. Vsigdar pa je tudi predajniku na voljo puščeno dokazati, da se je zapažena napaka še le po prodaji pritaknila (§. 927).

Je še drugih razmer, ki se tičejo živine, da, postavimo, lastniku živali priraščajo vsi vžitki, ki izvirajo iz te živali, da je najemnikova živina zastavljena za najemščino. Ali marsiktere razmere naših kmetov se ravnaajo po drugih pravicah, večidel po posebnem pogovoru, po navadnem pravu ali po družbinih pogojih. Taka veljá, če kdo dá vole v rejo, ali telico iz telec itd.

Naj dodamo temu dr. Gršakovemu poduku še to-le:

Razun vsega tega je pa še ena postavna pot, po kteri se more goljufan kupec zadrege rešiti, iz ktere ga ne rešijo ne „patentni tadli“ pa tudi ne postava „za 24 ur“ — ta pot je po §. 934. državljankega zakonika tista, če kupec more dokazati, da je kupljena ali zamenjena živina čez polovico predraga zavolj starosti ali zavolj kake druge napake. Če se kupec tako goljufanega misli, ima pravico se pri gosposki pritožiti; ona bo po zvedenih možéh živino ceniti dala, in če je ona res še kot pol manj vredna, bo šla kupčija ali menja nazaj, ali pa mora prodajalec toliko doplačati, da je cena prava.

Kakor varuje postava kupca, tako pa varuje tudi prodajalca, da se mu krivica ne godí. Treba je tedaj tudi te postave vedeti, da ne bo praznih tožbá, ktere le možnjo koljejo, pa nič ne pomagajo. Čujte tedaj še te postave:

Kupec se ne more pritožiti, če se je pri kupčiji ali menji sam vpričo mož zavezal, da kupi ali zamenja živino kakoršna je, ima naj „tadle“ ali „bolezni“ kakoršne koli.

Kupec se ne more pritožiti, če mu je prodajalec pri kupčiji ali menji očitno (v pričo dveh mož) povedal, da ima živina to ali uno bolezen, in da mu za-njo dober ne stoji, kupec jo je pa vendar le kupil.

Kupec zgubi pravico povračila, ako prodajalec more skazati, da je živina bolezen še le pri kupcu dobila.

Kupec nima pravice do povračila, ako je s kakim drugim blagom ali s celo kmetijo tudi živino, pa vse počez (eno reč v drugo) kupil in tedaj živina ni bila posebej cenjena.

Kupec nima pravice pritožiti se, ako je kupil živino na očitni dražbi (licitirengi), ki jo je gosposka napraviti dala.

To so pglavitne postave pri živinski kupčiji. Naj si jih vsak dobro zapomni, da se ogne škode, pa uide tudi dragim pravdam.

H koncu le še nekaj. Ker je „kratka sprava bolja kot dolga pravda“, zato je vselej bolje, se z lepo poravnati (zglihati), kakor pa pravdo začeti. Če je kupec ob pravdnem času zapazil bolezen, ktera po cesarski postavi kupčijo razdere, in če prodajalec sam dobro vé, da ima od njega prodana živina res to napako, ali če mu to zatrdi zveden živinozdravnik, naj jo vzame raji z lepo nazaj, sicer bo pravdo zgubil in še stroške plačal.

Nove postave

za dežele našega cesarstva razun Oggerskega.

Postava od 14. novembra 1867, po kateri se davka oprostitjo na novo zidana, prezidana in prizidana pohlštva.

Postava od 1835. leta dovoljuje začasno oproščenje od hišnega davka in državnih priklad. To oproščenje pa nova postava od 14. novembra t. l. razširjuje na vse kraje, kjer se davek od hišne najemščine (činža) plačuje, in na vsa pohlštva tako, da prav na novo zidana pohlštva ostanejo za 15 let, prezidana in prizidana pohlštva pa 12 let davka prosta.

Ta postava velja pa le za dve leti, to je, do konca 1869. leta.

Kdor tedaj hoče deležen biti te dobrote, se mora podvizati z zidanjem.

Postava od 15. novembra t. l.,

po kateri se oklicuje pravica zborovanja ali skupščin.

Po tej postavi smejo ljudje zborovati v kaki hiši ali pa tudi pod milim nebom, pa ravnati se je tako-le:

Kdor hoče sklicati ljudi v kak zbor, v kterege vsak sme priti, mora to najmanj 3 dni popred s pismom na znanje dati cesarski gosposki (na kmetih c. k. kantonski okrajni gosposki), in jej povedati namen, kraj in čas shoda. Gosposka mu ima brž potrditi, da je prejela to naznanilo. Skupščine pod milim nebom pa smejo le tedaj biti, ako jih gosposka dovoli. Za zборе v kakem poslopji ni tedaj treba družega kot le to, da se shod o pravem času gosposki naznani, shodi pod milim nebom (na prostem) pa morajo dovoljeni biti; dovoljenja morajo prositi tisti, kateri ljudi zbrati želé. To isto velja za javne obhode, pri katerih se tudi pot naznaniti mora, kamo se hoče iti.

Ako gosposka shoda pod milim nebom ali obhoda ne dovoli, mora pismeno povedati, zakaj ne.

Zbiranja volilcev na pogovor o volitvah ali s poslanci pa ni treba naznanjati, če so ti zbori takrat, kadar so volitve razpisane, in zbirališče ni pod milim nebom. Tudi ženitvanskih obhodov, navadnih narodnih skupščin, procesij romarstev in enacih cerkvenih obhodov ni treba naznanovati.

Ako se v skupščinah naredi kako pismo (adresa) ali prošnja (peticija), sme to pismo ali prošnjo prinesiti in izročiti le k večemu 10 oseb iz tega zbora.

Da se v takih zborih vse postavno in redno godi, za to imajo skrbeti vodnik zbora in ravnatelj njegovi, in če njihovo povelje ne vboga, imajo dolžnost brž razpustiti zbor.

Gospôska ima pravico, v tak zbor poslati enega, pa tudi več svojih ljudi, katerim se mora spodobno mesto odločiti; ti imajo oblast, zbor ustaviti in razpustiti, ako vidijo, da se kaj nepostavnega ali sicer kaj tacega godi, kar je zoper javni red. Vsi pričujoči jih morajo brž vbogati.

Prestopki te postave, ako ne spadajo pod občno kazensko postavo, se kaznujejo sè zaporom do 6 tednov ali z globo do 200 gold.

Ob času vojske ali notranjega nemira prestane ta postava.

Pravice zborovanja posluževati se, utegne včasih dobra prilika priti.

Postava od 15. novembra t. l. o družbinih postavah.

Ako se hoče kako društvo osnovati, ktero ne namerava denarnega dobička in se sicer ne tiče denarnih zadev, asekuracij in kaj tacega, se mora to poprej pismeno naznaniti c. k. deželni vladi in jej v 5 iztisih predložiti pravila (štature), v katerih so razloženi namen društva, pomočki za to, sedež društva, pravice in dolžnosti udov, ravnatelj itd. Da se je naprava društva naznanila, mora vlada brž potrditi. Ako vlada misli, da je društvo po svojem namenu zoperpostavno ali državi nevarno, sme ga prepovedati, pa mora to prepoved v 4 tednih po naznanilu pismeno opravičiti.

Če v 4 tednih od vlade nič glasú ne pride ali če je že popred rekla, da nima nič zoper društvo, more se društvo začeti:

Zoper vladino prepoved je v 60 dnevih pritožba do ministerstva notranjih oprav odprta.

Vsaka družba sme očitne zборе imeti; z orožjem ne sme nihče v zbirališče.

Najmanj 24 ur pred vsakim zborom se mora naznaniti gosposki, kje bo zbor in kedaj.

Gospôska sme v vsak zbor poslati svojega poročnika.

Vsako leto naznanja predstojnik družbin imenik udov itd. gosposki. — Vsa taka naznanila so koleka prosta. —

Postava ta ima še več oddelkov, pa tu imenovani so zarad ustanovljenja najvažnejši.

Čitalnice se zdaj po navadnih čitalničnih pravilih po tej postavi smejo povsod ustanavljati.

Žalostni žitni stan po svetu.

Časnik „Schlesische landwirth. Zeitung“ piše o tem tako-le:

Žalostni časi se nam kažejo, ker bo za prihodnje žita zmanjkalo. Že to, da zdaj, ko je komaj žetev pri kraji, se žitna cena podražuje, nam nadloge prerokuje za zimo. — Že delj časa na Angležkem, kjer je velika kupčija za ves svet, z nekakim strahom gledajo na Nemčijo, kako so ondi se obnesli žitni pridelki. Al žalostni glasi dohajajo iz Dancig-a: letina je v več krajih bila slaba, in prav lepe pšenice ni odtod ne za denar ne za lepe besede dobiti. V Holandii in Belgii se je čedalje bolj podraževalo žito, Ogri so že več kot polovico svojega pridelka poprodali, in držijo s kupčijo nazaj, kar so slišali, da se v zahodnji Evropi cena zeló podražuje. Zdaj je tudi sporočilo „Commissioners of Agrikulture“ naznanilo, da v severni Ameriki so veliko manj pšenice pridelali, kakor so je julija meseca pričakovali; le korusi je bilo obilo; krompir pa strašno gnjije.